

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“มรณานุสสติ — สติที่ระลึกถึงความตายบ่อย ๆ, มรณานุสสติ”

มรณานุสสติ อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - ระ - นา - นุ - สะ - ติ มาจากคำว่า มรณ (ความตาย, การสิ้นสุดความเป็นบุคคลนี้) อนุ (บ่อย ๆ, เนื่อง ๆ) และคำว่า สติ (สภาพธรรมที่ระลึก) รวมกันเป็น **มรณานุสสติ** แปลว่า สติที่ระลึกถึงความตายบ่อย ๆ, สติอันปรารภความตายเกิดขึ้นบ่อย ๆ ตามข้อความจากขุททกนิกาย มหานิทเทส ว่า สตินั้นแหละ ชื่อว่า อนุสสติ เพราะเกิดขึ้นบ่อย ๆ, อนุสสติที่เกิดขึ้นปรารภความตาย ชื่อว่า มรณานุสสติ คำว่า มรณานุสสตินี้ เป็นชื่อของสติที่มีความตาย กล่าวคือ ความแตกแห่งชีวิตินทรีย์ที่นับเนื่องในภพหนึ่ง เป็นอารมณ์

จะเห็นได้ว่า บุคคลผู้ที่มีปกติเจริญมรณานุสสติ คือ ระลึกว่าตนเองจะต้องตาย ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ย่อมไม่ประมาทในการเจริญกุศลทุกประการ ทั้งในเรื่องของทาน การให้สิ่งที่ประโยชน์แก่ผู้อื่น ในเรื่องศีล การวิริตังตเว้นจากทุจริตกรรมทั้งหลาย และน้อมประพฤตินสิ่งที่ไม่สมควร และการอบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกจากการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง และผู้เจริญมรณานุสสติ ย่อมเป็นผู้ละความมัวเมาในชีวิต ได้

ข้อความจากพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ฐานสูตร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงความเป็นจริงของบุคคลผู้มีปกติพิจารณาเนื่อง ๆ ว่า แต่ละคนมีความตายเป็นธรรมดา ดังนี้

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์อะไร สตรี บุรุษ คฤหัสถ์หรือบรรพชิต จึงควรพิจารณาเนื่อง ๆ ว่า เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ความมัวเมาในชีวิตมีอยู่แก่สัตว์ทั้งหลาย ซึ่งเป็นเหตุให้สัตว์ทั้งหลายประพฤติทุจริตด้วยกาย วาจา ใจ เมื่อเขาพิจารณาฐานะนั้นอยู่เนื่อง ๆ ย่อมละความมัวเมาในชีวิตนั้นได้โดยสิ้นเชิง หรือทำให้เบาบางลงได้ ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์นี้แล สตรี บุรุษ คฤหัสถ์หรือบรรพชิต จึงควรพิจารณาเนื่อง ๆ ว่าเรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้”

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ได้ยากแสนยาก เพราะต้องเป็นผลของกุศลกรรมเท่านั้น จึงจะทำให้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้วก็มีชีวิตเป็นไปตามเหตุปัจจัย ตามการะสมของแต่ละบุคคล และสุดท้ายแล้วก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย จะเห็นได้จริงๆ ว่า ก่อนที่จะมาเกิดในชาตินี้ก็ไม่มีใครทราบว่าจะมาจากไหน คือไม่มีใครทราบว่าจะมาเกิดเป็นมนุษย์นี้ ชาติก่อนเกิดเป็นอะไร, ต่อจากนั้น จะไปไหน ก็ยังไม่ทราบ คือเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจะไปเกิดในที่ใด ภพภูมิใด ไม่สามารถจะทราบได้ เพราะขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้กระทำแล้วเป็นสำคัญว่ากรรมใดจะให้ผลนำเกิด เป็นไปตามเหตุปัจจัย, ที่แน่ๆ ย่อมทราบว่า จะต้องตายอย่างแน่นอน

แต่ก็ไม่ทราบว่าจะตายตอนไหน กล่าวคือ จะตายตอนเช้า ตอนสาย ตอนบ่าย ตอนค่ำ ตอนกลางคืน ก็ไม่สามารถจะทราบได้ นี่คือความจริง ใครๆ ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อุปการะเกื้อกูลเพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต อย่างแท้จริง ขณะนี้ทุกคนได้เกิดมาเป็นมนุษย์อยู่ในสัคติภูมิ พ้นจากการเกิดในอบายภูมิแล้วในขณะนี้ แต่เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจะไปเกิดในภพภูมิใดโดยอ้อมไม่แน่ ขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้กระทำแล้วเป็นสำคัญ ว่ากรรมใดจะให้ผลนำเกิด อาจจะไปเกิดในอบายภูมิก็ได้ ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรม ซึ่งไปเกิดได้ง่ายมากที่สุดสำหรับอบายภูมิ เป็นเรื่องที่จะประมาทไม่ได้เลย

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดก็ตาม เมื่อได้ยินได้ฟังแล้วควรพิจารณาไตรตรองน้อมเข้ามาในตน เพราะคำสอนทั้งหมดเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด เป็นไปเพื่อความไม่ประมาท พระองค์ทรงเตือนให้พุทธบริษัทเป็นผู้ไม่ประมาท เพราะเหตุว่า ชีวิตของแต่ละคนก็ล่วงไปอย่างรวดเร็ว ก้าวไปสู่ความตายเข้าไปทุกขณะๆ ไม่ได้ยั้งยั้งอะไรเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่ควรที่จะประมาท ควรกุศลทุกประการ โดยเริ่มจากการตั้งใจฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม ด้วยความละเอียดรอบคอบ ความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ จึงจะสามารถขัดเกลากิเลสของตนเองได้ และตามความเป็นจริงแล้ว กุศลทุกประการจะเจริญเพิ่มขึ้นตามระดับของความเข้าใจ

การเริ่มต้นด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยอาศัยพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จึงควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟังพระธรรมให้เข้าใจ สะสมความเข้าใจถูก ความเห็นถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริง อบรมความเห็นถูก เข้าใจถูกเพื่อละความไม่รู้ในลักษณะสภาพธรรม และเจริญกุศลทุกประการโดยไม่มีวัน เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองต่อไป, การเจริญกุศล (ทำความดี) ไม่ควรที่รอหรือผัดวันประกันพรุ่ง ควรเริ่มตั้งแต่ในขณะนี้ เพราะในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิตตามการสะสมมาของอวิชชาและกิเลสทั้งหลาย ถ้ากุศลจิตไม่เกิด นั่นก็หมายความว่า เป็นโอกาสที่อกุศลจิตเกิดขึ้น สะสมอกุศลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นโทษแก่ตนเองโดยส่วนเดียว

เพราะฉะนั้น เกิดมาแล้วต้องตาย แต่ก่อนตาย ควรทำอะไร? สิ่งที่จะเป็นสิ่งที่พึงได้จริงๆ คือ ความดีที่ได้สะสมไว้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมในแต่ละครั้งในชีวิตประจำวัน ไม่สูญหายไปไหน สะสมสืบต่ออยู่ในจิตทุกขณะ จนกว่าจะมีปัญญาคมกล้าสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ซึ่งจะต้องเป็นผู้เห็นประโยชน์ของพระธรรม ไม่ประมาทในการฟัง การศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖